

Uniwersytet Łódzki
Wydział Filozoficzno-Historyczny
kierunek: historia
zajęcia: *Dydaktyka historii* (ćwiczenia), IV rok, gr. II
prowadzący: dr Jan Chańko

Zofia Przybysz

KONSPEKT LEKCJI HISTORII

Temat: Geneza i charakterystyka systemów totalitarnych w Europie

Klasa: III klasa gimnazjum

Program: Chen-Winclawska M. Polacka K., Rulka J., *Program nauczania w klasach I-III gimnazjum Historia*, Gdańsk 1999.

Cele ogólne:

1. Poznawczy

Uzyskanie wiedzy na temat zjawiska totalitaryzmu, poznanie jego genezy, etapów i konsekwencji.

2. Kształcące

Rozwijanie umiejętności analizy i interpretacji polityki państwa totalitarnego i jej wpływu na wolność obywateli.

Kształtowanie umiejętności rozpoznawania rasistowskiej polityki państwa i płynących z niej zagrożeń.

3. Wychowawcze

Rozwijanie postaw tolerancji i otwartości w stosunku do innych narodów przy jednoczesnej negatywnej ocenie zachowań rasistowskich i antysemickich.

Cele operacyjne:

I. Wiadomości

A. Uczeń pamięta:

- daty: 24.X.1922, 30.I.1933, 27.II.1933
- postaci: Adolf Hitler, Józef Stalin, Benito Mussolini, Włodzimierz Lenin, Wiktor Emanuel III
- pojęcia: totalitaryzm, komunizm, faszizm, nacjonalizm, bolszewicy, kolektywizacja
- wydarzenia: „marsz na Rzym”, powstawanie obozów pracy, ogłoszenie programu NSDAP, Wielka Czystka
- symbole: *fasci*, sierp i młot, swastyka, flagi

B. Uczeń rozumie:

- znaczenie poznanych pojęć
- związki między faktami

II. Umiejętności

C. Uczeń potrafi (stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych):

- wyjaśnić i zastosować poznane pojęcia
- opisać poznane wydarzenia
- dokonać pod kierunkiem nauczyciela analizy tekstu źródłowego

D. Uczeń potrafi (stosowanie wiadomości w sytuacjach nowych):

- dokonać oceny wpływu ideologii na życie społeczne narodu
- negatywnie ocenić rasistowskie i antysemickie zachowania (także współcześnie)
- dostrzec niebezpieczeństwa płynące z uprzedzeń narodowościowych

Metody dydaktyczne:

rozmowa nauczająca,
„burza mózgów”,
praca z mapą,
praca z tekstem źródłowym,
dyskusja

Środki dydaktyczne:

podręcznik: Chachaj J., *Historia czasy najnowsze*, Warszawa 2005;
mapa ścienna: *Europa w 1918 roku* (załącznik 1);
materiały ikonograficzne (załączniki 2 i 3);
tekst źródłowy (załącznik 4)

TOK LEKCJI

Ogniwa lekcji (czas w minutach)	Treści merytoryczne	Czynności nauczyciela i uczniów	Kształtowane umiejętności uczniów
I. Czynności organizacyjno-porządkowe (2')		Nauczyciel sprawdza listę obecności. Poleca uczniom wyjąć zeszyty oraz podręczniki.	
II. Rekapitulacja wtórna (4')	Przypomnienie postanowień traktatu wersalskiego, pokazanie na mapie granic nowo powstałych państw oraz nowych granic Niemiec, Austro-Węgier i Rosji Załącznik 1 mapa.jpg	Nauczyciel zadaje pytania, uczniowie odpowiadają i określają na mapie położenie i granice poszczególnych państw.	Wykorzystanie przez uczniów na lekcji uprzednio zdobytych wiadomości. Posługiwanie się mapą.
III. Ogniwo wiążące (5')	Ukazanie słabości systemu wersalskiego w powojennej Europie – sprzeczne interesy Wielkiej Brytanii i Francji, rozczarowanie Włoch z powodu odniesienia zbyt małych korzyści, izolacja Rosji oraz krajów pokonanych na arenie międzynarodowej. Wniosek: rozwiązania nie zadowolili prawie nikogo, niemożliwe uniknięcie konfliktu.	Nauczyciel dokonuje wprowadzenia do nowej lekcji poprzez scharakteryzowanie stosunków między państwami. Wskazuje punkty zapalne i źródła przyszłych konfliktów. Prosi o wyciągnięcie wniosków. Podaje temat lekcji.	Zapamiętywanie wiadomości, skupianie uwagi. Kształtowanie myślenia przyczynowo-skutkowego. Dostrzeganie związków między faktami. Wyciąganie wniosków.
IV. Tok lekcji właściwej (25')	Pojęcia: nacjonalizm, faszyzm, komunizm, totalitaryzm. Symbolika w systemach totalitarnych. Prezentacja ideologii faszystowskiej, przywołanie postaci Benito Mussoliniego, Wiktora Emanuela III, charakterystyka „marszu na Rzym”.	Nauczyciel wprowadza nowe pojęcia metodą „burzy mózgów” (3'). Pokazuje symbole państw totalitarnych Załącznik 2 Symbole . Nauczyciel charakteryzuje system totalitarny we Włoszech (3').	Definiowanie pojęć. Zapamiętywanie wiadomości, skupianie uwagi.

	<p>Prezentacja ideologii komunistycznej, przywołanie postaci Włodzimierza Lenina i Józefa Stalina.</p> <p>Przedstawienie metod charakterystycznych dla tego systemu, zwrócenie uwagi zwłaszcza na obozy pracy i panujące w nich warunki (łagry) oraz walkę z przeciwnikami (Wielka Czystka).</p>	<p>Nauczyciel prosi uczniów o przeczytanie w podręczniku (str. 72) o narodzinach komunizmu w Rosji (3'). Wyznaczeni uczniowie streszczają przeczytany tekst. Nauczyciel pokazuje zdjęcia z GUŁAGU Załącznik 3 GUŁAG.ppt.</p> <p>Otwiera krótką dyskusję na temat panujących w obozach warunków i tego, jaki mogły mieć wpływ na mieszkających i pracujących tam ludzi (10').</p>	<p>Czytanie ze zrozumieniem.</p> <p>Wartościowanie postaw. Obrona swoich poglądów, dobór trafnych argumentów. Budowanie poprawnej stylistycznie i językowo ustnej wypowiedzi.</p>
	<p>Prezentacja ideologii narodowego socjalizmu w Niemczech, przywołanie postaci Adolfa Hitlera.</p> <p>Zwrócenie uwagi na rasistowskie ustawodawstwo (program NSDAP ustawy norymberskie).</p>	<p>Nauczyciel rozdaje teksty źródłowe Załącznik 4 tekst źródłowy.doc. Daje uczniom czas na ich przeczytanie, a następnie prosi ich o dokonanie analizy tekstu (6').</p>	<p>Analiza tekstu źródłowego. Wyciąganie wniosków.</p>
V. Rekapitulacja pierwotna (5')	<p>Powody szerzenia się ideologii totalitarnej.</p> <p>Negatywna ocena rasistowskich i antysemickich zachowań (także współcześnie).</p> <p>Podkreślenie wartości tolerancji i otwartości w stosunku do innych narodów.</p>	<p>Nauczyciel prosi wybranych uczniów o przypomnienie przyczyn i wskazanie najważniejszych ich zdaniem konsekwencji powstania systemów totalitarnych w Europie w dwudziestolecie międzywojennym.</p>	<p>Dostrzeganie związków między faktami.</p> <p>Wyciąganie wniosków.</p> <p>Dokonywanie ocen, wartościowanie postaw.</p>
VI. Kontrola i ocena (2')		<p>Ocena pracy uczniów na lekcji przez nauczyciela za pomocą plusów i ocen dla najbardziej aktywnych.</p>	
VII. Praca	Dla wszystkich:	Zadanie i wyjaśnienie	Budowanie

domowa (2')	Podręcznik, ćwiczenie 1, str. 73: Jakie były przyczyny objęcia władzy przez partie totalitarne w Europie w latach 20. XX wieku ? (w punktach w zeszycie) Dla zainteresowanych: Podręcznik, str. 74: Na podstawie podanego tekstu źródłowego odpowiedz na 2 pytania pod tekstem oraz dokonaj oceny rozporządzenia (na kartkach).	pracy domowej przez nauczyciela.	poprawnej stylistycznie i językowo pisemnej wypowiedzi.
-------------	--	----------------------------------	---